

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικές λέγονται οι προτάσεις που εισάγονται (αρχίζουν) με αναφορικές αντωνυμίες (παραδ. 1, 2, 3) ή αναφορικά επιρρήματα (παραδ. 4), π.χ.

1. Είναι μολυσμένος ο αέρας **που αναπνέουμε**.
2. Είναι μολυσμένος ο αέρας **τον οποίο αναπνέουμε**.
3. **Όποιος αναπνέει το μολυσμένο αέρα** αρρωσταίνει.
4. **Όπου ο αέρας είναι μολυσμένος**, οι άνθρωποι υποφέρουν.

Ανάλογα α) με τον τρόπο που εισάγονται και β) με τη χρήση τους χωρίζονται σε:

- α) αναφορικές ονοματικές επιθετικές (παραδ. 1, 2)
- β) αναφορικές ελεύθερες ονοματικές (παραδ. 3)
- γ) αναφορικές ελεύθερες επιρρηματικές (παραδ. 4)

Αναφορικές **επιθετικές** λέγονται οι προτάσεις που εισάγονται με τις αναφορικές αντωνυμίες:

α) **ο οποίος, η οποία, το οποίο**

β) **που**

και χρησιμοποιούνται ως **επιθετικός προσδιορισμός** ενός ουσιαστικού, π.χ.

1. Είναι μολυσμένος ο αέρας **που αναπνέουμε**.
2. Είναι μολυσμένος ο αέρας **τον οποίο αναπνέουμε**.
 - Στον καθημερινό λόγο χρησιμοποιούμε κυρίως τον **που** ενώ την αντωνυμία **ο οποίος** σε πιο επίσημο λόγο.
 - Μπορούμε να αντικαταστήσουμε τον **που** με την αντωνυμία **ο οποίος, -α, -ο**, π.χ.

Η Ευρώπη είναι σαν ένας κήπος **που** συγκεντρώνει τα πιο διαφορετικά λουλούδια, τα πιο αταίριαστα χρώματα. Κάθε φορά **που** περνούμε τα σύνορα μιας ευρωπαϊκής χώρας, αισθανόμαστε πως όλα αλλάζουν τριγύρω μας, όχι μόνο η γλώσσα και οι κοινωνικές συμβάσεις, μα κι ο αέρας **που** αναπνέουμε, κι η ουσία της γης **που** πατούμε, κι ο χαρακτήρας των ανθρώπων **που** συναντούμε.

Η Ευρώπη είναι σαν ένας κήπος **ο οποίος** συγκεντρώνει τα πιο διαφορετικά λουλούδια, τα πιο αταίριαστα χρώματα. Κάθε φορά **κατά την οποία** περνούμε τα σύνορα μιας ευρωπαϊκής χώρας, αισθανόμαστε πως όλα αλλάζουν τριγύρω μας, όχι μόνο η γλώσσα και οι κοινωνικές συμβάσεις, μα κι ο αέρας **τον οποίο** αναπνέουμε, κι η ουσία της γης **την οποία** πατούμε, κι ο χαρακτήρας των ανθρώπων **τους οποίους** συναντούμε.

- Αρκετά συχνά κάνουμε λάθος χρησιμοποιώντας τον **που**, κινδυνεύοντας να δημιουργηθούν παρανοήσεις, όπως στο επόμενο παράδειγμα:

Ο άνθρωπος που φάγαμε χτες είναι γιατρός.

Αν πούμε έτσι την πρόταση, τότε μπορεί κάποιος να καταλάβει ότι φάγαμε τον άνθρωπο! Είναι προτιμότερο να πούμε την πρόταση χρησιμοποιώντας είτε το επίρρημα μαζί είτε την αντωνυμία **ο οποίος**, δηλ.

Ο άνθρωπος **που μαζί** του φάγαμε χτες είναι γιατρός.

Ο άνθρωπος **με τον οποίο** φάγαμε χτες είναι γιατρός.

- Μερικές φορές η αναφορική αντωνυμία ο **οποίος, -α, -ο** είναι συμπλήρωμα μιας **προθετικής φράσης**, π.χ.
 1. Η Ελένη **από την οποία** υπέφεραν οι Αχαιοί.
 2. Η Ελένη **με την οποία** έφυγε ο Πάρις.
 3. Η Ελένη **για την οποία** πολέμησε ο Μενέλαος.
 4. Η Ελένη **στην οποία** έδωσε το μήλο ο Πάρις.
- Η αναφορική φράση μπορεί να βρίσκεται και μέσα σε μια επιρρηματική φράση, π.χ.
 1. Η Ελένη **κοντά στην οποία** καθόσυνα.
 2. Η Ελένη **δίπλα στην οποία** καθόσυνα.

Οι ελεύθερες αναφορικές ονοματικές προτάσεις

Οι ελεύθερες αναφορικές **ονοματικές** εισάγονται με τις αναφορικές **αντωνυμίες**:
 όποιος, όποια, όποιο, όσος, όση, όσο, ό, τι, οποιοσδήποτε, οποιαδήποτε, οποιοδήποτε
 οσοσδήποτε, οσηδήποτε, οσοδήποτε, οτιδήποτε.

Εξαρτώνται από ένα ρήμα και χρησιμοποιούνται ως:

α. **υποκείμενο**, π.χ.

Όποιος θέλει ας φύγει.

Οτιδήποτε πεις είναι σε βάρος σου.

β. **αντικείμενο**, π.χ.

Πήραμε **ό, τι βρήκαμε μπροστά μας**.

Φώναζε με τα ονόματά τους **όσους είχαν δηλώσει συμμετοχή**.

γ. **κατηγορούμενο**, π.χ.

Στην Ελλάδα είσαι **ό, τι δηλώσεις**.

δ. **προσδιορισμός**, π.χ.

Διάλεξε τα ροδάκινα, **όσα είναι σάπια**, και πέταξέ τα. (τα σάπια ροδάκινα)

Κάθε κομμάτι γνώσης, **οσοδήποτε μικρό είναι**, αποτελεί μέρος μιας ολότητας.

Οι **ελεύθερες** αναφορικές **επιρρηματικές** εισάγονται με τα αναφορικά **επιρρήματα**:

Όπου, οπουδήποτε, όποτε, οποτεδήποτε, όσο, οσοδήποτε, όπως.

Εξαρτώνται από ένα ρήμα και εκφράζουν επιρρηματικές σημασίες, π.χ.

χρόνο: Θα πάμε **όποτε θέλουμε**.

τρόπο: Κοιμήσου **όπως θέλεις**.

τόπο: Πάμε **όπου θέλεις**.

ποσό: Φάε **όσο θέλεις**.

1. **Όποιος θέλει** ας φύγει.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο
 - C. ? κατηγορούμενο
 - D. ? προσδιορισμός

2. **Οτιδήποτε πεις** είναι σε βάρος σου.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο
 - C. ? κατηγορούμενο
 - D. ? προσδιορισμός

3. Πήραμε **ό,τι βρήκαμε μπροστά μας**.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο
 - C. ? κατηγορούμενο
 - D. ? προσδιορισμός

4. Φώναζε με τα ονόματά τους **όσους είχαν δηλώσει συμμετοχή**.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο
 - C. ? κατηγορούμενο
 - D. ? προσδιορισμός

5. Στην Ελλάδα είσαι **ό,τι δηλώσεις**.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο
 - C. ? κατηγορούμενο
 - D. ? προσδιορισμός

6. **Όποιος βιάζεται** σκοντάφτει.
 - A. ? υποκείμενο
 - B. ? αντικείμενο

C. ? κατηγορούμενο

D. ? προσδιορισμός

7. Να περάσουν μπροστά **όσα παιδιά δε βλέπουν καλά.**

A. ? υποκείμενο

B. ? αντικείμενο

C. ? κατηγορούμενο

D. ? προσδιορισμός

8. Κάνε μου **όποιες ερωτήσεις θέλεις.**

A. ? υποκείμενο

B. ? αντικείμενο

C. ? κατηγορούμενο

D. ? προσδιορισμός

9. Χτυπούσε αδιάκριτα **οποιοδήποτε έβλεπε μπροστά του.**

A. ? υποκείμενο

B. ? αντικείμενο

C. ? κατηγορούμενο

D. ? προσδιορισμός

10. Το αγόρι **με το οποίο βγαίνω** είναι φοιτητής.

A. ? υποκείμενο

B. ? αντικείμενο

C. ? κατηγορούμενο

D. ? προσδιορισμός